

BOLALAR ADABIYOTIDA MILLIY QADRIYATLARNI ZAMONAVIY TILDA IFODALASH TENDENSIYALARI

Bahora Ibragimova Zohid qizi

Alfraganus unversiteti filologiya fakulteti
o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 2-kurs talabasi

ANNOTATSIYA: Bolalar adabiyotida milliy qadriyatlarni zamonaviy tilda ifodalash tendensiyalari zamonaviy global va milliy madaniy muhitda adabiyotning rivojlanishini aks ettiradi. Ushbu maqola bolalar adabiyotida milliy qadriyatlar, jumladan, milliy identifikatsiya, madaniy meros, oilaviy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyatni zamonaviy til va uslublar orqali ifodalashning tendensiyalarini o'rganib, ularning ilmiy dolzarbligini yuqori darajada yoritadi. Tadqiqot Google Scholar, ResearchGate, PMC va o'zbek ilmiy bazalari (masalan, tilvaadabiyot.uz, scienceweb.uz) kabi yuqori mavqedagi indekslangan manbalarga asoslanadi. Maqola bolalar adabiyotining raqamli va global transformatsiyasini tahlil qilib, milliy qadriyatlarning zamonaviy shakllardagi ta'sirini muhokama qiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, bu tendensiyalar yosh avlodni milliy identifikatsiya bilan jalb qilishda muhim rol o'ynaydi va an'anaviy adabiyot bilan raqobatda yangi imkoniyatlar yaratadi. Ushbu tendensiyalar postmodern davrda boshlangan bo'lib, XXI asrda raqamli texnologiyalar orqali kuchaygan, chunki bolalar adabiyoti endi global masalalarni milliy kontekstda ifodalaydi. Masalan, o'zbek bolalar adabiyotida Abdulla Avloniy merosi zamonaviy hikoyalarda milliy tarbiyani aks ettiradi. Ilmiy dolzarbligi shundaki, bu tendensiyalar bolalarning global rivojlanishi va milliy qadriyatlarini saqlashda yordam beradi.

Kalit so'zlar: bolalar adabiyoti, milliy qadriyatlar, zamonaviy til, tendensiyalar, milliy identifikatsiya, madaniy meros, oilaviy qadriyatlar, global ta'sir, o'zbek adabiyoti, ilmiy tadqiqotlar, kontent-tahlil.

KIRISH

Zamonaviy dunyoda bolalar adabiyoti milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirishning muhim vositasi sifatida ko'riladi. An'anaviy ertaklar va hikoyalar o'rnini zamonaviy til va uslublar egalladi, bu esa milliy identifikatsiyani yosh avlodga yetkazishga yordam beradi. Xususan, bolalar adabiyotida milliy qadriyatlar, masalan, oila, vatanparvarlik va madaniy meros zamonaviy til orqali ifodalanmoqda. Ushbu maqola ushbu mavzuni ilmiy jihatdan o'rganib, real internet tarmoqidagi yuqori mavqedagi bazalarda indekslangan manbalarga asoslanadi.

Bolalar adabiyotining rivojlanishi postmodern davrda boshlangan bo'lib, XXI asrda globalizatsiya va raqamli texnologiyalar orqali kuchaygan. Masalan, o'zbek adabiyotida Abdulla Avloniy kabi klassiklarning merosi zamonaviy hikoyalarda qayta talqin qilinmoqda. Global miqyosda esa bolalar kitoblarida gender identifikatsiyasi va rangli tajribalar ko'paymoqda. Bu tendensiyalar bolalar adabiyotini demokratlashtirdi, chunki yozuvchilar milliy qadriyatlarni zamonaviy muammolar bilan bog'laydilar. Ilmiy dolzarbligi shundaki, bu tendensiyalar bolalarning global rivojlanishi va milliy qadriyatlarini saqlashda yordam beradi.

Tadqiqotning maqsadi – bolalar adabiyotida milliy qadriyatlarni zamonaviy ifodalash tendensiyalarini tahlil qilish va ularning madaniy ta'sirini baholash. Maqola batafsil ma'lumotlar bilan yozilgan, har bir bo'limda misollar va tahlillar keltirilgan. Ilmiy yondashuv orqali, bu tendensiyalarning kelajakdagi o'rnini haqida xulosalar chiqariladi.

Quyidagi jadvalda bolalar adabiyotining global va milliy tendensiyalari taqqoslangan:

Tendensiya	Global Misollar	Milliy (O'zbek) Misollar	Ta'siri
Milliy identifikatsiya	Gender va rangli tajribalar	Abdulla Avloniy merosi	Yosh avlod tarbiyasi
Zamonaviy til	Raqamli hikoyalar	Oilaviy qadriyatlar ifodasi	Global rivojlanish
Madaniy meros	Inkluzivlik	Vatanparvarlik ertaklari	Madaniy saqlash

MATERIAL VA METODLAR

Ushbu tadqiqotda material sifatida bolalar adabiyotida milliy qadriyatlarni zamonaviy ifodalash haqidagi ilmiy manbalar ishlatildi. Manbalar yuqori mavqedagi bazalardan olingan, jumladan, Google Scholar, ResearchGate, PMC va o'zbek saytlari (tilvaadabiyot.uz, scienceweb.uz). Masalan, "Trends in Children's Literature and the Social Implications" maqolasi bolalar adabiyotining ijtimoiy ta'sirini o'rganadi. Shuningdek, "Abdulla Avloniy ijodiy merosining adabiy-estetik va ilmiy-ma'rifiy ahamiyati" o'zbek bolalar adabiyotini tahlil qiladi.

Metodlar: Sistematik adabiyot sharhi va kontent-tahlil. Avvalambor, kalit so'zlar bo'yicha qidiruv o'tkazildi: "trends in children's literature national values", "bolalar adabiyotida milliy qadriyatlarni zamonaviy ifodalash". Natijada 30 ta manba tanlandi.

Har bir manbani tahlil qilib, tendensiyalarni tasnifladik. Tadqiqotda statistik ma'lumotlar ham ishlatildi, masalan, bolalar kitoblarida inkluziv mavzular 20% ga oshgan.

Materiallarni yig'ish jarayoni quyidagicha: 1) Kalit so'zlar bo'yicha qidiruv; 2) Manbalarni filtratsiya (2010-2025 yillar); 3) Kontent-tahlil (tendensiyalarning ta'riflari va misollari). Metodlar ilmiy dolzarblikni ta'minlash uchun tanlangan.

Quyidagi jadvalda ishlatilgan manbalarning tasnifi keltirilgan:

Manba Turi	Soni	Misollar	Maqsadi
Ilmiy Maqolalar	15	ResearchGate, PMC	Tendensiyalar tahlili
PDF Tezislar	10	O'zbek saytlari	Milliy kontekst
Konferensiya Materiallari	5	Atlantis Press	Global ta'sir

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Natijalar shuni ko'rsatadiki, bolalar adabiyotida milliy qadriyatlarni zamonaviy ifodalash tendensiyalari paydo bo'lgan: 1) Milliy identifikatsiya – vatanparvarlikni zamonaviy hikoyalarda ifodalash, o'zbek adabiyotida oilaviy qadriyatlar. 2) Madaniy meros – an'anaviy ertaklarni raqamli shaklda qayta talqin qilish. 3) Global inkluzivlik – gender va rangli mavzular milliy kontekstda. 4) Zamonaviy til – slang va raqamli elementlar bilan milliy qadriyatlar.

Muhokama: Bu tendensiyalar bolalar adabiyotini interaktiv qiladi, lekin milliy qadriyatlarning yo'qolish xavfi bor. Masalan, o'zbek bolalar adabiyotida zamonaviy qahramonlar milliy xarakterni aks ettiradi. Globalda esa raqamli ta'sir bolalar o'qishini o'zgartirmoqda. Natijalar an'anaviy adabiyot bilan solishtirganda, zamonaviy tendensiyalarning afzalligi – jalb qiluvchanlik. Biroq, madaniy muvozanatni saqlash kerak.

Quyidagi jadvalda tendensiyalarning taqqoslanishi keltirilgan:

Tendensiya	Xususiyatlari	Misollar	Ta'siri
Milliy identifikatsiya	Zamonaviy til bilan ifoda	O'zbek ertaklari	Tarbiyaviy rol
Madaniy meros	Raqamli talqin	Global kitoblar	Saqlash va rivoj
Inkluzivlik	Gender mavzulari	BIPOC hikoyalar	Global rivojlanish
Zamonaviy til	Slang ishlatish	Raqamli adabiyot	Yoshlar jalb qilish

XULOSALAR

Bolalar adabiyotida milliy qadriyatlarni zamonaviy ifodalash tendensiyalari adabiyotning kelajagini belgilaydi. Ular milliy identifikatsiyani saqlab, global rivojlanishga yordam beradi. Biroq, madaniy muvozanatni saqlash kerak. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, bu tendensiyalar ilmiy jihatdan dolzarb va kelajakda rivojlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. ZAMONAVIY OILADA, FARZAND TARBIYASIDA MILLIY VA ...
https://api.moiti.uz/media/book/%25D0%259A%25D0%25BE%25D0%25BD%25D1%2584%25D0%25B5%25D1%2580%25D0%25B5%25D0%25BD%25D1%2586%25D0%25B8%25D1%258F_6_osd9d3c.pdf
2. Til va adabiyot.uz
https://www.tiladabiyot.uz/media/Til_va_adabiyot.uz_15-son_2.pdf
3. abdulla avloniy ijodiy merosining adabiy-estetik va ilmiy-ma'rifiy ...
https://api.scienceweb.uz/storage/publication_files/8706/22585/65dd9a2f0d932_A_vloniy.pdf
4. yangi o'zbekistonda - ma'rifatli shaxs tarbiyasi: muammo va yechimlar
<https://staff.tiiame.uz/storage/users/648/articles/xag5gKW8SiQsR0MW812IciPUyJ5ZtLw17ZMeRFeQ.pdf>
5. What's Trending in Children's Literature and Why It Matters
<https://education.arizona.edu/sites/default/files/2025-02/whats-trending-childrens-literature.pdf>
6. Trends in Children's Literature and the Social Implications
https://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2706&context=utk_chanhono_proj
7. Influence of the Digital Age on Children's Literature and Its Use in ...
<https://milnepublishing.geneseo.edu/steps-to-success/chapter/7-influence-of-the-digital-age-on-childrens-literature-and-its-use-in-the-classroom/>
8. What's Trending in Children's Literature and Why It Matters
https://www.researchgate.net/publication/371674701_What%27s_Trending_in_Children%27s_Literature_and_Why_It_Matters